

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ในการพยากรณ์ชีวิตคนด้วยวิชาโหราศาสตร์ไทย กับกฎแห่งกรรม ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของ การพยากรณ์ตามหลักวิชาโหราศาสตร์ไทย
๒. เพื่อศึกษาหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท
๓. เพื่อนำเสนอถึงความสัมพันธ์ของการพยากรณ์ที่นำมาใช้ในการดำเนินชีวิต โดยมีความสอดคล้องกับกฎแห่งกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท

๕.๑ สรุปผลจากการวิจัย

๕.๑.๑ องค์ประกอบของ การพยากรณ์ตามหลักวิชาโหราศาสตร์ไทย

ได้จัดแบ่งองค์ประกอบออกเป็น

- ก. องค์ประกอบหลักคือ จักรราศี และรายละเอียดที่ประกอบด้วย สัญลักษณ์, ความหมาย, ธาตุ, ดาวพระเคราะห์ที่ประจำใน ราศี, ดาวฤกษ์ และความหมายของดาวฤกษ์
- ข. องค์ประกอบรอง คือการ กำหนด วัน เดือน ปี ศักราชในวิชาโหราศาสตร์ไทย, ความหมายของเรือนชะตา, มุมสัมพันธ์ของดาวพระเคราะห์กับเรือนชะตา,
- ค. องค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพยากรณ์, การตีความหมายของเรือนชะตา ทั้ง๑๒, การแปลความหมายของดาวพระเคราะห์, การตีความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างพระเคราะห์กับเรือนชะตา ออกมาเป็นคำพยากรณ์ และความรู้ของนักพยากรณ์

๕.๑.๒ องค์ประกอบของหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท

- ก. หลักกรรม ที่เป็นกฎธรรมชาติ ตามความหมายของกรรมนิยาม คือ เป็นกฎ ที่ว่าด้วยการกระทำ อันประกอบด้วยเจตนา มีกระบวนการให้ผลที่สืบเนื่องกันไปทั้งกรรมดี และกรรมไม่ดี
- ข. การให้ผลของกรรมตามความแรง ตามหน้าที่ และตามเวลา
- ค. องค์ประกอบที่ส่งเสริม และขัดขวางการให้ผลของกรรม

๕.๑.๓ ความสัมพันธ์ของการพยากรณ์เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินชีวิต

การนำประโยชน์จากการศึกษาความสัมพันธ์ของการพยากรณ์เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินชีวิต โดยมีความสอดคล้องกับกฎแห่งกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท สรุปได้ว่าการพยากรณ์ทางโหราศาสตร์มาจากความเชื่อของบุคคลที่อาศัย เหตุ ปัจจัยจากองค์ประกอบตามหลักวิชาดังได้

กล่าวมาแล้วในบทที่ ๒ มาประมวลเป็นคำพยากรณ์ถึงเรื่องราวที่มีโอกาสจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต เพราะโดยธรรมชาติของมนุษย์ ในบางครั้งจะขาดความมั่นคงทางจิตใจ เนื่องจากมีความหวั่นเกรง ความกลัว ในสถานการณ์ข้างหน้า ในอนาคตที่ไม่สามารถมองเห็นได้ นอกจากการคาดเดา ดังนั้น มนุษย์จึงหาทางลดทอนความหวาดหวั่นนั้นให้น้อยลง เติมความเข้มแข็งและมั่นคงทางจิตใจให้มากขึ้น เพื่อจะได้มีความกล้าในการเผชิญกับปัญหาต่างๆ ได้อย่างมั่นใจขึ้น โดยอาศัยหลักการทางวิชา โหราศาสตร์ ที่มีประวัติความเป็นมาคู่กับอารยธรรมมาช้านาน

๕.๒ ข้อสรุปจากการศึกษาเอกสาร

จากการศึกษาประวัติและความเป็นมาของวิชาโหราศาสตร์จากเอกสาร ทั้งในและต่างประเทศ สรุปได้ว่า โหราศาสตร์ก่อกำเนิดในดินแดนเมโสโปเตเมีย ชาวบาบิโลเนียนมีความรู้ในการสังเกตการเคลื่อนที่ของดาวพระเคราะห์ที่จะส่งผลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ ความรู้นี้ได้แพร่ขยายเข้ามาสู่อาณาจักรอียิปต์ซึ่งอยู่ใกล้ ชาวอียิปต์ได้พัฒนาความรู้เรื่อง ดาราศาสตร์ และ โหราศาสตร์ไปพร้อมกัน เพราะชาวอียิปต์มีความโดดเด่นในเรื่องการก่อสร้างที่สอดคล้องกับตำแหน่ง ดาวฤกษ์บนท้องฟ้า สิ่งก่อสร้างที่ยังเป็นร่องรอยของอารยธรรมที่บ่งบอกถึงการศึกษา โหราศาสตร์ และ ดาราศาสตร์ มาแต่ครั้งโบราณ คือ ซิกกูแรท, พีรามิด และ โอเบลิสก์ (Obelisk) หรือเสาหินรูปสูงชะลูดขึ้นไปมีสี่ด้าน เจาแสงอาทิตย์ที่ تابลงมาและเคลื่อนที่ไปทำหน้าที่คล้ายเป็นนาฬิกาแดด ซึ่งทำให้ชาวประชาสามารถแบ่งวันออกเป็นสองครึ่งโดยถือเอาเที่ยงวันเป็นเกณฑ์ นอกจากนี้ โอเบลิสก์ยังบอกได้ว่า วันใดเป็นวันที่กลางวันสั้นที่สุด และวันใดเป็นวันที่กลางวันยาวที่สุดในรอบปี โดยสังเกตจากเงาแดดตอนเที่ยงวันที่ยาวที่สุด และสั้นที่สุดของปี เป็นรากฐานในการทำปฏิทินของระบบสุริยคติ ปฏิทินของชนเผ่ามายา อันเป็นที่กล่าวขานถึงวันสิ้นโลก ในปี ๒๐๑๒ หนังสือโหราศาสตร์ที่สำคัญ ที่นักดาราศาสตร์ และโหราศาสตร์ได้ทำการค้นคว้าไว้ โดยเฉพาะ Ptolemy ได้เขียนหนังสือ ที่เป็นรากฐานของโหราศาสตร์ในยุคปัจจุบัน ชื่อว่า Tetrabiblos (เตตราบิโบส) โดยอธิบายความสัมพันธ์กันของดวงดาว ธรรมชาติของดวงดาว และการแบ่งดาวออกเป็นศุกร์เคราะห์-บาปพระเคราะห์ เพศของดาวพระเคราะห์ จนกระทั่งมีการแลกเปลี่ยนความรู้ในเชิงวัฒนธรรม ของโลก ตะวันตก และตะวันออก มีความรู้ที่เกี่ยวกับ ปีนักษัตรของจีน และความรู้ทางดาราศาสตร์ และโหราศาสตร์ของอินเดีย ที่เรียกว่า โยติช (Jyotish) เป็นร้อยกรอง มีประมาณ ๔๐ โศลก กล่าวถึง พระอาทิตย์ พระจันทร์ และ นักษัตร (กลุ่มดาวฤกษ์) ทั้ง ๒๗ กลุ่ม ซึ่งพวกพราหมณ์ต้องศึกษา โดยเฉพาะ ดังนั้นการพยากรณ์ของพราหมณ์ ตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก และในชั้นอรรถกถา ได้กล่าวถึงคัมภีร์ที่พวกพราหมณ์ศึกษา คือ ไตรเพท และ คัมภีร์มหาปุริสลักษณะ ที่พวกพราหมณ์ใช้ในการพยากรณ์ในสมัยพุทธกาล จะเห็นได้ว่า วิชาโหราศาสตร์ และการพยากรณ์นั้นเป็นความรู้ที่อยู่คู่กับสังคมของมนุษย์มาเนิ่นนาน และยังมีการค้นคว้า และศึกษาสืบเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการพยากรณ์ กับการให้ผลของกรรมออกมาเป็นเรื่องราว

เปรียบเทียบกับ การศึกษาเรื่องการพยากรณ์ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกและในคัมภีร์ชั้นอรรถกถา และเรื่องของการกรรม ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ตามที่ปรากฏในพระสูตรพอสังเขปดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ ข้อสรุป เรื่องกรรม และผลของกรรม

ก. จากจุฬามณีวัฏกสูตร อันเป็นพระสูตรที่กล่าวถึงการจำแนกผลของกรรมถึงเหตุที่ทำให้สัตว์ทั้งหลายผู้เกิดมาเป็นมนุษย์มีความแตกต่างกัน ตามกรรมของตนๆ ที่ทำไว้ในอดีตชาติ ส่งผลในปัจจุบันชาติ เช่น อายุสั้น อายุยืน โรคมาก โรคน้อย ผิพรรณทรมาน ผิพรรณผ่องใส พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ว่า สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน มีกรรมเป็นทายาท มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย กรรมย่อมจำแนกสัตว์ทั้งหลายให้เลวและดีต่างกัน เช่น ผู้ที่มีผิพรรณงาม เพราะไม่ผูกพยาบาท โกรธแค้น ผู้ที่มีอายุยืนยาว เพราะไม่ฆ่า ไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์ เป็นต้น

ข. จากมหากัมมวิภังคสูตร การแบ่งบุคคลไว้ ๔ ประเภทตามกรรมและผลของกรรมที่ส่งไปเกิดในภพภูมิต่างๆ ขณะจิตของบุคคลเมื่อใกล้ตายมีความสำคัญมาก เพราะทุกการกระทำถูกบันทึกไว้ในดวงจิต เมื่อจิตเศร้าหมอง ย่อมเข้าถึงทุคติ เมื่อจิตไม่เศร้าหมองย่อมเข้าถึงสุคติ พระพุทธพจน์นี้ย่อมเป็นการยืนยันถึงขณะจิตของผู้ที่ใกล้ตายได้เป็นอย่างดีว่า ถ้าจิตใจผ่องใส ระลึกถึงแต่กุศลกรรม ย่อมนำไปสู่สุคติภูมิ แต่ถ้าจิตใจไม่ผ่องใส นึกถึงแต่อกุศลกรรม ย่อมไปสู่ทุคติภูมิ

ค. จากลักขณสูตร ที่แสดงถึงการที่พระพุทธองค์ทรงบำเพ็ญบารมี ๓๐ ทัศครบถ้วนเป็นระยะเวลาอันยาวไกล ผลที่ได้รับคือทรงได้มหาปฐิสลักขณะ ๓๒ ประการ ซึ่งมีคติเพียง ๒ อย่างเท่านั้น ไม่เป็นอย่างอื่น คือ ถ้าอยู่ครองเรือนจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ถ้าออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต จะได้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ไม่มีกิเลสในโลก

ง. การดับกรรม หรือกรรมหยุดส่งผล ตามหลักการของกฎแห่งกรรม ซึ่งเป็นความจริงที่อยู่คู่กับโลกมาเสมอ เป็นการแสดงให้เห็นถึงเหตุ และผลของการกระทำ ที่สืบเนื่องต่อกันไปไม่มีที่สิ้นสุด ประหนึ่งกงล้อของเกวียนที่หมุนเคลื่อนไปตามแรงลากจูงของโค การที่จะทำให้กงล้อหมุนช้าลงหรือหยุดหมุน ก็ต้องหาวิธีบังคับโคอย่างอ่อนโยนไม่ให้ตื่นเตลิด เกวียนจึงจะหยุดได้ เหมือนกับการกระทำกรรมที่สืบทอดมานาน ก็ต้องแก้ไขด้วยการสร้างบุญกุศลให้มาก จนผลแห่งกรรมดีมีพลังขวางกั้น การให้ผลของกรรมชั่ว ทำให้การให้ผลนั้นช้าลง หรือไม่ให้ผลเลยเมื่อบุคคลผู้นั้นบำเพ็ญมหากุศล สำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้วนิพพาน กรรมทั้งหลายก็จะเป็นอโหสิกรรม ไม่มีการให้ผลอีกต่อไป

๕.๒.๒ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

การพยากรณ์ของพระพุทธองค์ เป็นการทำให้แจ้งใน เหตุ และผลอย่างชัดเจน เช่นการที่พระพุทธองค์ทรงพยากรณ์อดีต ปัจจุบัน อนาคตทั้งที่ดี และไม่ดี ของพระพุทธสาวก อย่างพระองค์คุณลิมล เป็นต้น ทรงแสดงให้เห็นว่ากรรมนั้นเปลี่ยนแปลงแก้ไขไม่ได้ แต่สามารถทำกลับคืนได้ คือการประกอบกรรมดีกลับคืนให้มากขึ้น ส่วนกรรมชั่วนั้นแม้จะยังอยู่ แต่ไม่มีโอกาสให้ผล เช่น การที่

พระองค์คูลิมาล แปลงวาจา ถึงคนที่ประมาทมาก่อน ต่อมาภายหลังไม่ประมาท ประหนึ่งคนที่ทำบาปกรรม แล้วปิดไว้ได้ด้วยกุศล เปรียบเสมือนการแก้กรรมได้ เพราะเป็นการแสดงให้เห็นความผิดพลาดของตนเองแต่หนหลังและกลับมาทำกรรมดีจนปิดกั้นมิให้กรรมชั่วแสดงผลได้ มีแต่วิบากของกรรมเดิม ที่ท่านได้รับการถูกทำร้ายในเวลาออกไปบิณฑบาต

ความรู้ที่ได้จากการพยากรณ์ตามหลักโหราศาสตร์ ไม่ได้ขาดความเชื่อมโยงจากพระศาสนา ไปเสียทีเดียวเพราะ ดวงกำเนิดของบุคคล ก็คือ สัญลักษณ์ของกรรม ในอดีต เพราะ ดวงดาวที่ปรากฏให้เห็นจากการคำนวณผูกดวงกำเนิดนั้น ประกอบด้วยดาวศุภเคราะห์ (ฝ่ายกุศล) และบาปพระเคราะห์ (ฝ่ายอกุศล) ที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงดวงดาวในพื้นที่ดวงกำเนิดได้ เหมือนกับการที่ไม่สามารถแก้กรรม ที่ทำมาแล้วได้ แต่สามารถ ประกอบกรรมดีให้มากขึ้น เพื่อเป็นการลดทอนอกุศลกรรมให้เบาบางลง เหมือนดั่งการเติมน้ำลงไปใ้ในภาชนะที่มีเกลืออยู่ เติมน้ำเข้าไปมากๆ เกลือก็จางความเค็มลง แต่เกลือกก็ยังคงมีอยู่ในภาชนะนั้น เหมือนดั่งกรรมที่บุคคลได้กระทำแล้วก็มีได้สูญหายไปทางใดคงอยู่ในภวังคจิตที่มีกระบวนการทำงานเป็นการสืบต่อไม่สิ้นสุด มีลักษณะเกิดดับอยู่ตลอดเวลา ขณะจิตดวงก่อนจะดับ ได้ส่งต่อ สืบต่อคุณลักษณะของจิตให้แก่จิตดวงใหม่ ต่อไปเรื่อยๆ กระบวนการทำงานของกรรม สัมพันธ์กับกระบวนการทำงานของจิตซึ่งมีลักษณะ เก็บ สะสม เกิด ดับ ติดต่อกัน เรื่อยไป เป็นการอธิบายในเรื่องของกรรมที่บุคคลได้กระทำแล้วจะไม่สูญหายไปไหน คงดำรงอยู่เพื่อรอการให้ผลเสมอทั้งกุศล และอกุศล องค์ประกอบที่สนับสนุนการให้ผลของกรรม หรือ การขัดขวางการให้ผลของกรรม คือ สมบัติ ๔ และ วิบัติ ๔ ดังที่ได้อธิบายมาแล้วในบทที่ ๓ แต่ชาวพุทธส่วนใหญ่ยังไม่มีความเข้าใจอย่างดีพอในกระบวนการให้ผลของกรรม มีค่านิยมที่ฉาบฉวยในการประเมินผลของกรรมว่า คนดีต้องประสบความสำเร็จ และคนชั่วต้องประสบกับความล้มเหลว คิดในเรื่องของกรรมแบบขั้นเดียวตรงไปตรงมา เมื่อผลไม่ได้ปรากฏออกมาดังที่คาดคิด จึงมีความสับสนในกระบวนการดังกล่าว ต้องหาทางออกทางอื่นด้วยการพึ่งหมอดู การทำนายทายทัก รวมทั้งการเข้าสู่พิธีกรรม ในการแก้กรรม การสะเดาะเคราะห์ เพื่อให้ตนเองเกิดความสบายใจ โดยเฉพาะการทำบุญไหว้พระขอพร ชาวพุทธถือว่าเป็นสิริมงคลอย่างยิ่ง เชื่อว่า พระพุทธคุณนั้นสามารถขจัดปัดเป่าเหตุเภทภัยต่างๆได้ การบวงสรวง อ้อนวอนนั้น สามารถแก้ไขอุปสรรค บันดาลความร่ำรวยให้ได้ ซึ่งเป็นไปตามความเชื่อในเรื่อง บุพเพทวาต คือความเป็นอยู่ในปัจจุบันสืบเนื่องมาจากอดีตทั้งหมด ซึ่งผิดหลักคำสอนของพระพุทธองค์ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ที่ผู้รู้ โดยเฉพาะพระสงฆ์ควรที่จะแนะนำ หนทางของการทำบุญ และหลักของกรรมให้ชาวพุทธได้รับทราบมากขึ้น

เช่นเดียวกับ นักพยากรณ์ผู้ให้คำพยากรณ์จากดวงกำเนิดของบุคคลซึ่งเหมือนกับการอ่านแผนที่กรรมของบุคคลผู้นั้น ดวงดาวที่ปรากฏเป็นรูปดวงชาตาในเวลาที่คุณคนถือกำเนิดมาเปลี่ยนแปลงไม่ได้ เช่นเดียวกับกรรมของเจ้าของดวงชาตาที่สืบเนื่อง ข้ามชาติภพส่งสมมาเป็นบุคคลิกเป็นนิสัยใจคอ เป็นวาสนาบารมี ของแต่ละบุคคล แม้จะเกิดในวัน เดือน ปี เวลาเดียวกัน แต่ชีวิตก็จะ

มีข้อแตกต่างกันไปไม่มากนักน้อยตามกรรมที่สะสมมาของแต่ละบุคคล คำพยากรณ์ที่ได้จากการประมวลผลด้วยหลักการทางโหราศาสตร์ที่ได้อธิบายมาแล้วอย่างละเอียด จะเป็นเหมือนข้อเสนอแนะให้เจ้าของดวงชาตารู้จักแก้ไข ปรับปรุง ระวังระวังในสิ่งที่ตนเป็น จุดด้อยของตนเอง หรือส่งเสริมในจุดเด่นของตัวเอง ตามศักยภาพของดาวพระเคราะห์ที่ประจำในเรือนชาตาของตนเอง อันจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต มีทางเลือกให้ได้พิจารณามากขึ้น

๕.๒.๓ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการของโหราศาสตร์ กับ พระพุทธศาสนา

จากการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง หลักการที่แท้จริงของวิชาโหราศาสตร์ กับ หลักกรรมในพระพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์กันในหลายประเด็น จากข้อความที่ได้จากการสัมภาษณ์ พระเถรานุเถระผู้ใหญ่, นักปราชญ์ ราชบัณฑิต และนักโหราศาสตร์สรุปมาให้เห็นว่า ไม่เหมือนกันทีเดียว แต่คล้ายคลึงกัน สามารถเกื้อกูลกันได้ ในเรื่องของเหตุ และผลของการกระทำ เมื่อประกอบกรรมดีมาทุกุศลแห่งกรรมดี ก็จะส่งผลให้บุคคลมีรูปร่าง หน้าตา ผิวพรรณ ตลอดจนการดำเนินชีวิตเป็นไปในทางที่ดี มากกว่าทางที่เสีย หรือเมื่อจบชีวิตลงแล้วกุศลแห่งกรรมดีที่ได้ประกอบมาอย่างต่อเนื่อง ก็จะนำไปสู่ในภพภูมิที่ดี ตามนัยที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ในจุฬามณีวงศสูตร และมหากัมมวิภังคสูตร การที่บุคคลรู้จักนำคำพยากรณ์ที่ได้รับมาพิจารณา ร่วมกับหลักการให้ผลของกรรมคือการกระทำทั้งที่ดี และไม่ดี ปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง ให้เกิดประโยชน์ต่อไปในการดำเนินชีวิต การแก้ไขเหตุการณ์ร้ายแรงที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นให้เบี่ยงเบน บรรเทาเบาบางลงทางโหราศาสตร์ จะคล้ายกับในทางพระพุทธศาสนา เช่น การประกอบพิธีบูชา นพเคราะห์, สะเดาะเคราะห์ สืบชาติ ด้วยการจัดพิธีทำบุญ นิมนต์พระภิกษุมานะเจริญพระปริตอันเป็นมงคล เป็นการประกอบบุญกิริยาวัตถุประการหนึ่ง ซึ่งในทางโหราศาสตร์ก็ต้องพึ่งพาพระภิกษุในเรื่องนี้ เพราะเป็นความเชื่อของพุทธศาสนิกชนว่ามงคลทั้งหลายจะสมบูรณ์ได้ก็ด้วยอำนาจของพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ

ความเป็นเอกเทศของทั้งสองหลักการนี้ ในด้านวิชาการ เป็นคนละวิชากัน หลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นความจริงอยู่คู่โลก ไม่มีการแปรผันเปลี่ยนแปลงผู้ใดกระทำไว้เช่นไร ก็ต้องรับผลเช่นนั้น ส่วนการพยากรณ์ในวิชาโหราศาสตร์นั้นต้องอาศัยองค์ประกอบตามหลักวิชาหลายประการ รวมทั้งความชำนาญในการตีความหมายออกมาเป็นคำพยากรณ์ การคาดการณ์ในเหตุการณ์ที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นตาม เหตุ และปัจจัยของการโคจรของดาวพระเคราะห์เป็นมูลฐานสำคัญ เป็นการประเมินสถานะการณ์ได้ในระดับหนึ่ง การพยากรณ์ทางโหราศาสตร์จึงสามารถคาดการณ์ไปในอนาคต และย้อนกลับมามองอดีตที่ผ่านมาได้

จึงสรุปได้ว่าความสัมพันธ์กัน ของการพยากรณ์ตามหลักการโหราศาสตร์ และหลักกรรมตามพระพุทธศาสนาเถรวาท ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของบุคคล คือการที่บุคคลรู้จัก

ที่จะนำคำพยากรณ์ที่ได้รับมาปรับให้เข้ากับหลักธรรมของทางพระพุทธศาสนาเถรวาทได้เพราะโหราศาสตร์ บอกคนให้รู้ได้ถึงภูมิฐานกำเนิด หนทางที่ควรที่จะเลือกปฏิบัติตามความถนัด เหตุการณ์ที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นทั้งในทางที่ดี และทางที่เลื่อม โดยอาศัยคุณสมบัติของดาวพระเคราะห์ที่สถิตในดวงชะตา และองค์ประกอบทางโหราศาสตร์ที่มีในการพยากรณ์ โหราศาสตร์ช่วยคนได้ในระดับหนึ่งในการรู้จักตัวตนของตนเอง เพื่อทำความเข้าใจในแผนที่ของชีวิต เข้าใจในแผนที่กรรมของตนเอง เมื่อเข้าใจแล้ว จึงนำมาประยุกต์ใช้กับหลักธรรมของพระพุทธองค์ ก็จะช่วยให้การดำเนินชีวิตมีทางเลือก อย่างถูกต้อง มีเหตุผลมากขึ้น เช่น ในดวงชะตาปรากฏให้เห็นถึงการประสบอุบัติเหตุ สูญเสียทรัพย์สิน เจ้าชะตาก็ต้องเพิ่มความมีสติ มีความรอบคอบ ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต ก็ช่วยให้ปลอดภัยไม่เสียชีวิต และทรัพย์สิน เป็นต้น การที่บุคคลยังมีความเข้าใจที่ผิดในการแก้กรรมตามกระแสของสังคม มีการประกอบพิธีกรรมต่างๆ บางครั้งก็มีพระภิกษุเป็นผู้ประกอบพิธีให้นั้น ยังไม่ถูกต้องเสียทีเดียวในทัศนะของผู้วิจัย ถึงแม้จะเป็นการประกอบกุศล ทำให้จิตใจสบาย แต่ควรที่จะมีการศึกษา และทำความเข้าใจให้ดีขึ้นเรื่องของกรรม และการให้ผลของกรรม จึงจะเกิดประโยชน์ เพราะพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าคือหนทางสายเอกของการพ้นทุกข์อย่างแท้จริง

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป

ก. ควรมีการศึกษาในเรื่องของกรรม และการให้ผลของกรรมอย่างชัดเจน เพื่อที่พุทธศาสนิกชนจะได้มีความรู้ในเรื่องนี้ได้ดีขึ้น ไม่กล่าวโทษโชคชะตา หรือกล่าวว่าทำดีแล้วไม่ได้ดี

ข. วิชาโหราศาสตร์และศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพยากรณ์นั้น ควรมีผู้ที่ให้ความรู้ อย่างถูกต้อง ไม่ควรนำไปปนกับทางพระพุทธศาสนา เช่นในความเข้าใจว่าสามารถแก้กรรมได้ด้วยพิธีกรรมต่างๆ การให้ผลของกรรมในเรื่องร้ายแรงจะไม่ตามมา

ค. นักพยากรณ์, หมอดู ควรมีจรรยาบรรณ ตามที่ได้กำหนดไว้ในวิชานี้ ไม่ทำให้ผู้ที่มารับการพยากรณ์เข้าใจคลาดเคลื่อนว่าสามารถเปลี่ยนดวงชะตากำเนิดได้ ผู้ที่มารับการพยากรณ์ก็ต้องมีวิจารณญาณที่ดี รู้จักปรับคำพยากรณ์ที่ได้รับมาก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และผู้ใกล้ชิด ไม่หลงเชื่อ งบประมาณขาดเหตุผล

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปพุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่ ยังไม่มีความเชื่อมั่นเรื่องกรรมอย่างเต็มที่นัก เพราะในสภาพของสังคมไทย ยังมีการผสมผสาน ระหว่างความรู้ กับความเชื่อปนกันอยู่ โหราจารย์ หรือ หมอดู มีบทบาทที่สำคัญ ดังนั้นผู้ที่เป็้นนักพยากรณ์ ควรมีทั้งความรู้ และจรรยาบรรณ ในการให้คำพยากรณ์ เพื่อเป็นแนวทางให้กับการดำเนินชีวิต ดังนี้

ก. การศึกษาถึงความสัมพันธ์ในหลักการทางโหราศาสตร์ และการทำบุญในทางพระศาสนา เช่น การทำบุญสืบทอด เพื่อเสริมบารมี

ข. การศึกษาความสัมพันธ์ของโหราศาสตร์ กับขนบประเพณีของแต่ละท้องถิ่นที่มีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวัน

ค. ศึกษาถึงทรรศนะคติที่ชาวพุทธมีความเชื่อต่อโหราศาสตร์

ง. ศึกษาเปรียบเทียบอิทธิพลของโหราศาสตร์ไทย กับโหราศาสตร์ต่างประเทศในบริบทของการดำเนินชีวิตในสภาพสังคมปัจจุบัน